

Жыргалбек Касаболотов

САМУРАЙ КЫЛЫЧ - ЖҮРӨГҮМ

Бишкек – 2007

Көлөмү – 1916 сап.

Жыргалбек Касаболотов 1971-жылы Бишкек шаарында туулган. 1996-жылы Кыргыз улуттук университетинин журналистика факультетин бүтүргөн. Журналист, котормочу жана аналитик. 1994-жылы кыргыз жаш акындарынын Табылды Муканов атындагы сыйлыгына, 1999-жылы Кыргыз Республикасынын Президентинин журналисттер үчүн чыгарылган «Алтын калем» сыйлыгына, Кыргыз Республикасынын Ардак Грамотасына ээ болгон. Бала кезинен бери ыр жазат. Учурда «Эл аралык сабырдуулук үчүн» коомдук фондунун «Зомбулукка жол бербеш үчүн эртелеп алдын алуу» долбоорунда аналитик болуп иштейт.

БАШАТ

(Бала кездеги ырлар)

КҮН

Асманда үзүм булут болуп манат,
Алатоо кызгылт нурга чөгүп барат.
Гүлдөрдүн таажысынан жаралгансып
Көпөлөк учуп-конот кызыл канат.

Көп издейм гүл шимирген аары ырын,
Көркүнө шайкеш келген балалыгым.
Көчмөндүү булуттардын арасынан
Күндү издеп карап турдум асман шыбын.

Шыкаалап булуттардын арасынан
Көрүнбөй көпкө сүзүп калат улам.
Бир кезде издеймин го бала чакты
Бараткан ушул күндүн канатынан.

БУЛАК

Жай күнү. Жашыл кийип жатат тоолор.
Жетелейт жаңырыкты аска-зоолор.
Жайнаган сан гүлдөрдүн арасынан
Жаңырат санат жеткис коңгуроолор.

Ал ырдайт ар тамчысын салып күүгө,
Укканды тамшандырып өнөрүнө.
Жайлоонун кичинекей булагынан
Мөлтүрөп агып барат тирүү дүйнө.

ТАҢКЫ УЙКУ

Тургуң келбей, кирпичтериң чапташып,
Көз ачылбай, бир-бирине батташып
Чырылдагын басып коюп саатыңдын
Жаткың келет жуурканыңа баш катып.

Калыбында жаткың келип мурдагы
Камынасың аргасыздан турганы.

Ошондо да кайран уйку таасири
Бириктирет кирпич менен сурманы.

Таң сүргөндө көктөн качып, кетет түн.
Короз ырдап, чыгыш жактан келет күн.
Кызгылт шоола кытыгылап көздөрдү
Дарбазасын ачып коет каректин.

КЫШКЫ ТҮН

Ай төгөт бүт ааламга нурун алсыз,
Айлана кар жамынып, дүйнө жансыз.
Томуктай жер көрүнбөй кар астынан
Тоолорду бороон менен жайпаган кыш.

Сүңгүгөн жымжырттыкка айыл, кыштак.
Кээ бирде куюн келет карды жыттап.
Астына кар салынган талаа мейкин
Аскалар кар жамынып жатат уктап.

КЫШКЫ ТАҢ

Күн чыгат жерге чачып шоолаларын,
Күмүштөй жаркыратып талаа карын.
Агартып дөбөлөрдү жарык кылат
Аарчылган жарымындай жумуртканын.

Таптаза аппак жууркан жамынгандай
Таптаза аппак шейшеп салынгандай,
Телмирип жазды күтөт жолун карап
Теректер уулун эне сагынгандай.

КҮЗГҮ ЭЛЕС

Алтындай жалбырактар батпай жайнайт.
Аларды максаты жок шамал айдайт.
Автобус жүрүп кетсе жабалактап
Артынан ээрчий түшүп кайра жайлайт.

Турналар желе тартып учат катар.
Жоголот чекит болуп. Ыраак сапар...
Аларга алтын колун булгагансып
Шамалдын коштоосундай бийлейт бадал.

Көрүнбөйт күндүн көзү, аба салкын.
Жылаңач, көркү кетип сансыз бактын.
Анткени күз саргайтып жалбыракты
А шамал тоноп алган киймин алтын.

ЖАЛБЫРАК

Жакында келчү кышты ойлоп
Жалбырак үшүп дирилдейт.
Көпөлөк болуп денеси
Көңүлсүз учуп бириндейт.

Үзүлүп күздүн манаты
Үмүтсүз мезгил жараты.
Ак куудай болуп ок тийген
Алсырап барат канаты.

Басканда изин калтырып
Бардыгы тирүү кадамдын.
А балким ар бир жалбырак
Өмүрү чыгаар адамдын?

Аз-аздан барып суз тартат,
Айлана түркүн түстөгү.
Жалбырттайт, жайнайт кыялдар
Жалбырак сымал күздөгү.

ЧЕКСИЗ ДҮЙНӨ

Башталып да бүтпөгөн чексиз дүйнө.
Баш-аягы белгисиз мейкин мүлдө.
Табияттын жолуна чыйыр салып
Талап кылат жетем деп адам Күнгө.

Жылдыздарды аралап жылдыз барат.
Адамзаттын акылы алмаз канат.
Мындай ишти дүнүйө кыпын көрүп
Мыйыгынан жылмайып турат карап.

АЙРЫЛГАНДАР

Тезинен ток тийгендей дүр дейт дене.
Телмирип, “кош” дешке күч жетпейт дале.
Аттигиң, жомоктогу сыйкыр болсо
Айнекти тешип өтүп кетпейт беле!

Кайрылбас коштошууга дити барбай
Кан токтоп, алкым буулуп, жиби жанбай
Жылмайып, эрдин кесе тиштейт кайра
Көз жашын күлкү менен жашыра албай.

Жылышкан жерди сезбей санаасынан
Жыкжыйма эл топтолгон калаасынан
Сунулган колдун учун булгаланат
Сууланган кирпичтердин арасынан.

МЕН ЖАНА МЕЗГИЛ

МӨЛТ ЭТКЕН ДҮЙНӨ

Мөлт эткен Дүйнө! Шүүдүрүм болуп таңдагы
Мөөнөтүн күтөт тамчылар чөптөн үзүлгөн.
Жаңыртат жүзүн эскирип бүткөн чаңдагы,
Жашоонун көркү, жарык-нур жиптен түзүлгөн.

Агылган турмуш көк ирим болуп айланып,
Ак менен Кара түгөнбөйт узак жарышы.
Көңүлгө кылдай сагыныч менен байланып,
Көөдөндө жашайт көктөмдүн сонун дабышы.

Чыгыштан келет улуу Күн, жашоо бермети.
Чырагын жагат тоолорго тийсе өрт кеткен.
Өлбөстүк шаары, ажайып сонун жер бети!
Өзүңдө калат өмүрүм менин мөлт эткен.

Жароокер Өмүр! Жарыгың калат эсимде.

Жалгыздык коштойт узаккы жолго атказа.
Баарынан кечип, дүйнөдөн кайтаар кезимде
Башымды кыйган кылычың болсун таптаза.

Алыскы сапар кетирбес эми кайтууга.
Алдымдан күтөт ашуусу бийик таман жол.
Тил жетпес сенин көркүңдүн баарын айтууга,
Тирүүлүк, бар бол! Түбөлүк бар бол! Аман бол!
Тирүүлүк бойдон, түбөлүк бойдон аман бол.

ЖООКЕРДИН ЫРЫ

Жарыктын ак шооласы карек тешип,
Жашаймын жан-дил менен даректешип.
Күн чыккан ак таңдардан бакыт тилеп,
Күүгүмдө мезгил менен маектешип.

Ал-күчүн Асман-Жердин жыйнап денем,
Алдырбай алсыздыкка, чыйрак келем.
Өткөн күн экинчи ирет кайрылбаган
Өмүрдүн улуулугун сыйлап келем.

Кучактап тосуп чыксам улуу Күндү,
Куюндар термеп өтөт түнөгүмдү.
Кыялым кыя жолдон өлүм беттейт,
Кылычтай сууруп чыгып жүрөгүмдү.

Чыгыштын духу ойгонуп менден жаңы,
Чыйралтып жан-дүйнөмдү мерген каны,
«Тирүүлүк! Жоокердиктин жолун бер!» деп,
Тилеймин, Көктөн дагы, Жерден дагы.

Жобурап жомокторду мен тилеген,
Жолумдан ырдайт булак мөлтүрөгөн,
Аялуу чыйырлардын баасын сүйлөйт,
Алдымдан аска-зоолор көк тиреген.

Жолдор көп асман-жердин арасында.
Жомоктон баарын күткөн бала сындуу,
Өмүрдү жаңы гана баалап келем,
Өстүрүп көпөлөктөй канатымды.

САМУРАЙ КЫЛЫЧ – ЖҮРӨГҮМ

Көналбай келем турмушка
Көйгөйү басып жылдардын
Каректен өчүп жылмышкан
Караанын көрбөй ырлардын.

Көналбайт окшойм жашоого
Көзүмдөн учуп өткөн кез,
Сапарга чыксам баш оогон
Санаага түшүп чак келбес.

Көналбай келем өмүргө
Көпкөлөң сөздөр жанды эзип,
Эскирген эски көңүлдө
Эркиндик жалгыз жер кезип.

Жомоктор калып унутта,

Жоокердин жолу таптырбай,
Сызса да жаның булутта
Сынык сөөк канат кактырбай,

Сагынчым күчөп мен көргөн
Саякат – баскан жолумдур.
Башканын баарын тең көргөн
Баеолук балким шорумдур.

Кирпиктен жашын кылгыткан
Кишинин мээри – зарымдур.
Түйүндү чечип ыргыткан
Түз ниет балким багымдыр.

Тузунан качып элдердин
Тутунган туудай пирим жок.
Сапырып көргөн-билгенди
Сайраган менен, билим жок.

Түшүнбөй калдым баарысын.
Түйшөлткөн мерез түн узак.
Күчөтүп мезгил жарышын
Күкүктөп аккан күн узак.

Жан адам жеткис бийиктер
Жадымда жаткан из эле.
Кыялда турган тилегим –
Кылычтын өрттүү мизи эле.

Көксөгөн алыс чабытым –
Көөдөндөн чыккан өрт эле.
Жер менен Көктү бир кылган
Жебенин сонун көркү эле.

Көк асман болуп желеси
Көкөлөйт Улуу Чек гана.
Кылычтын өрттөй элеси
Кыялда калды тек гана.

Асмандан өчүп нур желе
Айланат куштай ыр гана.
Сабалап учкан Сыр Жебе
Санаамда калды бир гана.

Самсыган жылдар агылып
Сабалайт жанды камчыдай.
Кылычтын демин сагынып
Кыялым кулайт тамчыдай.

Эзилип жамгыр төкпөгөн
Эшилген кумга гүл өнбөс.
Жебенин күүсүн көксөгөн
Жез канат ойлор түгөнбөс.

Самурай кылыч – жүрөгүм.
Сайылган жебе – дарманым.
Жоокердин жолу – тилегим.
Жомогум – бүтпөс арманым.

ЭЛЕГИЯ

Үзүлгөндү кайра баштан курашып,
Үмүттөрдү кайра баштан улашып,
Жарык чачып, бизден соңку муунга
Жаштык күндөр кетип барат кыр ашып.

Өткөн күндү өттү го деп кенебес
Оо, балалык, эмки курак сен эмес.
Абалкыдай дале балдар ойношот,
Аттиң, бирок анын бири мен эмес.

Чоң турмуштун дарбазасы качырап,
Чоң толкундун тамчысындай чачырап,
Тегеренип ириминде турмуштун
Тентек кезден баратабыз ажырап.

Такыр бөлөк жаңыларды көз көрүп,
Тааныш дүйнө түбү калбай өзгөрүп,
Элес гана кала берээр каректе,
Эски чаңда жаткан сүрөт көздөнүп.

ЭРӨӨЛ АЛДЫНДА

Ыйыгым, Ата конуш,
Ыйлаба көзүң жаштап.
Азыр сен ооруп турган беziң ушул -
Арсылдап дөбөттөрүң,
Абыке, Көбөштөрүң,
Арам күч кыйнап турган кезиң ушул.

Жаралуу жоокер сымал
Жаалына чыдай албай
Жаш төгүп ыйлап турат азаматың.
Талпынса буудан жетпес
Тайторуң чубай албай
Таш челип туйлап турат казанатың.

Жериңден кайтып кеткен
Жеңижок айтып кеткен
Жетилип Чынгыз болгон оюң турат.
Көөнүндө Көк тайынып,
Көзүнө жаш чайынып
Көмүскө чаңга баткан Чоюн турат.

Теңирден келе жаткан
Тээгине жебе каткан
Теңчилик тээ түбүнөн чыйралууда.
Жексур күч аралашып,
Жээликкен кара басып,
Жер-Эне толгоосунан кыйналууда.

Ишенчиң күйүп турса,
Илгери жүрүп турса,
Илебин тутандырган шамал керек.
Байыркы Шаман керек!
Бабалар бапестеген
Баласын сууруп чыгаар амал керек.

Төрөлсүн Улуу Баатыр,

Төрт тарап төшүн жайып,
Төрүндө төбөсү ачык көк тиреген.
Күтөмүн улуу күндү,
Күйгөн өрт сыягы бар
Күч тилеп кабыландай күркүрөгөн.

Жараткан, тилегим бер,
Жалындын илебин бер,
Жаңырсын, Ата конуш, жыл санагың!
Баелук, уятын бер,
Балбандын кубатын бер,
Баштайын эч болбосо бир тарабын.

Теңдешсиз кыйын жолдо
Теңирим, өзүң колдо!
Тепсетпе улуу жердин уяң көркүн.
Күлкүсүн жаш чайыган
Күн жарык кулундарың
Күтүүдө адилдиктин кыян өртүн.

Жаратсаң калк ишине
Жан алсаң башым даяр,
Жараткан, сундум акка моюнумду!
Арамдан арылтайын,
Абалкы мекенимди.
Ача көр, майдан талаа, коюнуңду!

КӨЛӨКӨНҮН ЫРЫ

Тажатты калп каткырык, жалган көз жаш.
Тажадым тайгак жолдун тардыгынан.
Мезгилдер өз билгенин кылды, курдаш.
Мен азыр алыс калгам бардыгынан.

Жоо сайган жомок кыял барат солуп,
Жоокердин карааны жок келбетимде.
Көөнөргөн кагаз менен кагаз болуп
Көлөкөм басып калган жер бетинде.

Оболоп ооздугу жок ойлор гана
Оюнчук кылыч бийлейт колумдагы.
Тирүүлүк тил эмизген бойдон гана
Тилектер тизгин кагат жолуңдагы.

Өксүүдө өтөр күндөр кайып болуп,
Өмүрдүн өтөөсүнө чыкпай калган.
Калдайган калагы жок кайык болуп
Канатың көк сагынып учпай калган.

Кайтаарсың кайсы бир кез мейкиниңе,
Кайрадан көксөп келип өткөнүңдү,
Дүпүлдөп жүрөк сүйгөн селки менен
Дүйнөңдү жарып чыккан көктөмүңдү.

Жашооңдун жаркын доору талаш болуп
Жалгыздап келүүдөсүң жол четинде.
Көөнөргөн кагаз менен кагаз болуп
Көлөкөң басып калган жер бетинде.

көйгөй

Жылас болду канча мезгил табышмак...
Жылдар ээрчийт, жыла баскан көч алдын.
Кетти баары, кезек менен алыстап.
Келди бүгүн мен турмуштан өч алгым.

Түгөнгөнү бир аз калган жаш чагым,
Түшүндүрдү, өчкөн оттун күйбөсүн.
Суз кайрылып, баскан жолго таштадым
Сулуулардын жеңил кыял дүйнөсүн.

Кыздар, шарап, кирип келген таң дагы,
Кыял-тилек, көңүл өртүн жоготкон...
Калбай барат кайрат-күчүм андагы.
Кайран жылдар, мен силерге короткон.

Кайран күндөр, кайрылбаган артына!
Карый түштүм, кармап калам деп жүрүп.
Көндүрүүдө көрүнбөгөн шартына
Көөдөн табын көл түбүнө чөктүрүп.

Күздөн өтүп, кышта калаар жарым күн.
Күлкү угулбай, күүгүм кирип, таң аткан.
Күйгөн табы калса болду, жанымдын,
Күндү көздөй жалгыз кетип бараткан.

Жандырылбай калды нечен табышмак.
Жашка толуп төгүлчүдөй көз алдым...
Кеткен сайын жаштык менден алыстап
Келип турат мен турмуштан өч алгым.

АКЫН ДИЛИ

Жол тартып алыс, жоргосун салып баратып
Жомоктой болуп жообу жок сезим жайнаган,
Кусалык улам кеткенде көөдөн канатып
Курулган дүйнөм ташталкан болот кайрадан.

Түндөрү бүтпөс түтүнгө чөккөн акылман,
Түшүнбөйт эч ким түйшүккө баткан дилиңди.
Балыктай болуп кургактан тисиз бакырган
Бакыттын деле баркы жок кези билиңди.

Таң менен келип, таарынып, кайра күлөт Күн.
Тагдырды барат таманга төшөп таш кылым.
Дестеси кургап деңиздей чалкар жүрөктүн
Денеңде гана дел болуп калган жаштыгың.

Көөдөндө көлкүп, көйгөйүң агып чыгалбай
Көзүңдү көрбөй, көлөкөң турат ырсайып.
Тагдырың жатса ташбараң болгон жыландай
Татына сүйүүң таңдана карайт кылчайып.

Найзадай типтик намыстын залкар аскасы.
Наристе дале шүүдүрүм тамган гүл көзү.
Арзуунун дайым көктөм жаз болот максаты.
Акындын дайым жалгыздык белем дүйнөсү.

Таалайын тандап тамчылар өпкөн сан гүлдөн

Талаадан ойноп, көпөлөк учат жайнаган.
А мени дале азапка салат жан дүйнөм,
Араңжан туулуп, ташталкан болуп кайрадан.

АРМАН

Жарык отун жаккым келип Теңирдин
Жакшы күнгө жамгыр болуп себилдим.
Мезгилинде көп нерсени утсам да
Мен өзүмдөн далай жолу жеңилдим.

Өтөт турмуш таманында миң жолдун.
Өз дүйнөмдө өзүм менен бир болдум.
«Сунган колум сууп калбасын» деп жүрүп
Сулууларга сугумду артып тим болдум.

Жалдырасам жаштык мени күтпөдү.
Жайбаракат мүнөзүмө түтпөдү.
Же текөөрүм темир болуп кетпеди,
Же колумдан бир чоң жумуш бүтпөдү.

Жаш чагымдан эсте калган күн болдум.
Жалгыздыкта жарык күткөн түн болдум.
Жоокердиктин жобосунда жүрө албай
Жол боюнда жомок айтып тим болдум.

Канча мезгил жан-дүйнөмө гүл чыкпай,
Карап-карап кала бердим унчукпай.
Кайрат качып кайран гана жүрөгүм
Карып барат капастагы чымчыктай.

Көздөрү өтүп көктө жылган булуттан
Көңүлүндө көк чокулар турушкан.
Кааласа да асман бетин канчалык
Канат кантип серпилээрин унуткан.

Муундардын муңун, сырын жазданаар
Мурдагыдай асман тирейт аскалар.
Калтар кууган калыбынан өзгөрбөй
Кадимкидей каалгып жүрөт башкалар.

Артык болуп Атажурттун мойнуна
Алыс кетсем ай-ааламдын койнуна,
«Жаштыгына тойбой кеткен болчу» деп
Жан курбулар, жакшы эскерип койгула.

Ага чейин балким, далай көп күн бар.
Адамдарга асыл жарык төккүм бар.
Жомоктогу жортуулдарда жеңилбес
Жоокер сымак жолдуу жашап өткүм бар.

Муундарыма кубат толуп күчү аптап,
Мурдагыдай он тепкичти үч аттап
Жамалынан жаз жыттанган селкини
Жашагым бар өмүр бою кучактап.

Балким турмуш дагы далай бел ашат,
Балким жаштык дагы бир топ кен ачат?
Ай, ким билет, айтор ушул күндөрү
Үй күчүктөй бакма болгон жүрөгүм

Үмүттөрүн үзбөй жашап келатат.

ИЗ

Күлүк чуркайт чачы агарган дүйнөдө.
Күлкү жалган, ыйың жалган, иш жалган.
Кыялдардын кымбаттыгын сүйлөгөн
Кылымдарда жалгыз аяк из калган.

Көңүлүң да, өмүрүң да өзүңдө.
Көлөкөңдөн канча качпа – бекер кеп.
Күйгөн оттой жарык жанып көзүңдө
Күлүк чуркайт Күнгө барып жетем деп.

Бирок жетпейт. Бийик максат азгырып
Бир күч тартат билинбестен алыстап.
Жалгыздыгың жан-дилиңди жазгырып
Жандырмагын айтпай кеткен табышмак.

Жүдөп-түтөп, өз дүйнөңдү куралбай
Жүздөп-миңдеп түгөнбөгөн кадамдар.
Жалбырактын шыбыр сөзүн угалбай
Жан дилине кулпу салган адамдар.

Элес-ойлор эргүү жолун алдашкан
Эркиндикке эт жүрөгүң кошо өскөн.
Бул турмуштун ортосунда кар баскан
Булоолонгон Жүрөк жатат өчпөстөн.

Өмүр кеткен Айга, Күнгө, Жылдызга.
Өлүм жалган. Өлүм күткөн биз жалган.
Кайрат гана караан болгон турмушта
Карды кечип, жалгыз аяк из калган.

МЕЗГИЛ

Жүрөктөр жүрөгүмдү сагындырып.
Жүрчү эле көздөр көздү чагылдырып,
Чегинип кайрылсам да бир тобунан
Чептердин далайларын багындырып.

Өргөнсүп чоң аркандын кылдарына,
Өмүрдүн жыл кошулуп жылдарына,
Балдарым жеңден тартып, кала бердим,
Бара албай сулуулардын гүлбагына.

Сезимдер дайра болуп мелмилдеген,
Сепилдер кала берди, мен кирбеген.
Жаштыктын элестерин кайрып бергис
Жазмышым өнөк болду жеңдирбеген.

Азыр мен жарык тилеп бул өмүрдөн,
Айланам, алыс кетпей түнөгүмдөн.
Канатын таппасам да жаштыгымдын
Кайратын издеп келем жүрөгүмдөн.

ТҮН

Көпчүлүк көңүлүңдү калтырса да
Көөдөңгө жук болбоду ал түн сага.

Жалгыздык келбесин деп конок тостуң,
Жалгыздык белек болмок балким сага.

Эрмектеп эчак өчкөн оттугунду,
Эстедиң эчак өткөн достугунду.
Толтура жолдош-жоро баары бирдей
Толуктай албай койду боштугунду.

Баарына баркы кетип дасторконуң
Баарынын байкап турдуң мас болгонун.
Бирөө да билбей турду, сезбей турду
Бир кезде көөдөнүңдө жаз болгонун.

Адашкан жан-дүйнөңдү бириндетпей,
Айтууга сөзүң жетпей, тилиң жетпей,
Отурдуң, «кет» дегенге дитиң барбай.
Отурдуң, «кел» дегенге дилиң жетпей.

Күүлөнүп бир таанышың челип жатты.
Күкүмүн курт-кумурска терип жатты.
Замандын азыткысы көздөнүшкөн
Закымдар кетип жатты, келип жатты.

Сөздөрдүн сөөктөн өтүп издетмеги
Сөйкөдөй асылың жок тизмектеги.
Буулугуп бул дүйнөнү каптап турган
Бул туман, туман эмес Бишкектеги.

Жашооңдо кыш тоңдуруп, жай берилген
Жаңылдың-жаздың экен кай жериңден?
Аны сен биле албайсың. Аны билген
Арбактар көз жаш төгөт айнегиңден.

Көңүлүң көктү көздөй талпынса да
Көз кысып кете берди ал түн сага.
Жалгыздык бир жолуккан мейман эле.
Жалгыздык белек болмок балким сага.

БУК

Гүлдөрүн чачкан өрүгүм калды.
Күндөрү шашкан өмүрүм калды.
Көктөм жаз кайра чакырган менен,
Көп иштен чарчап, көңүлүм калды.

Айланам саздак, агалбай кенен,
Акыйкат жакка баралбай келем.
Максатсыз калган өмүрдүн ушул
Маанисин издеп табалбай келем.

Жүзүмдө турган кызылым кетип,
Жүрөктө жанган ысыгым кетип,
Туя албай турам өмүрдүн даамын,
Турмушка болгон кызыгым кетип.

Тергеним калды, жыйганым калды.
Телмире тиктеп, кыйганым калды.
Темирбей эрким бошогон менен
Теңирим берген ыйманым калды.

ДЕПРЕССИЯ

Кумуна кусалыктын чөмүлгөндөй,
Кур бекер кубат-күчүм төгүлгөндөй,
Ойлорду бир багытка чогулта албай
Олтурам эч бир ишке көңүл келбей.

Эмгектин эпкининде чамына албай
Эч кимди жакшы көрүп сагына албай
Эзилдим эки ортодо нечен жолу
Эркимдин өктөмүнө багына албай.

Сапарда миң жолу утуп, жүз уттурган
Сагынып турмуш шаңын кызып турган,
Буулугуп жүргөн менен, иш калган жок,
Бул кезде жан-дүйнөмдү кызыктырган.

Күн санап кийинки муун өсүп барат,
Күргүштөп мезгил тынбай көчүп барат.
Жүрбөгөн эски сааттын жебесиндей
Жүрөктүн албуут деми өчүп барат.

Көмүлүп артта калган изимдеги
Көрүнбөйт маани-максат ишимдеги.
Жөргөмүш желе тартып кеткенсиген
Жөө туман кыйнап турат ичимдеги.

Ыймандын аркасынан уят карап
Ырларым ыкшоолонуп жыят канат.
Бүлүнгөн паровоздун тетигиндей
Бүт жашоом бүтпөгөн иш сыяктанат.

Жүрөктүн доошун тыңшап алыстагы
Жүрөмүн тормоз болуп жарыштагы.
Тез-тезден басып турган ушул кесел -
Теңирдин мага айтылган табышмагы.

ДОСТОР

Достор, достор - доорубуздун кулдары.
Добул каккан кыргызымдын уулдары.
Жалгыздыктан куткара албай калышкан
Жаштыгымдын кайра келгис жылдары.

Карааныңар жарык берип от сымал
Канча бир жыл канга демөөр коштуңар.
Бийик тоого бирге аттанган биз элек,
Бирок силер жандай алган жоксуңар.

Түйшүгүңөр болгон өңдүү мага сыр,
Түшүнүксүз ойлор келет кабатыр.
Жүргөн менен жүз көрүшүп, салам түз
Жүрөгүбүз чоочун болуп баратыр.

Кучак жайып далай жанга достоштум,
Курдаштыктын дүйнөсүнө кол создум.
Өзөктөрдүн өгөйлүгүн туйганда
Өз ичимден өксүк айтып коштоштум.

Кала берип кара жанга сыйганы,

Канат кагаар кайрат-күчтү жыйганы
Кайталангыс тирүүлүктөн сынаган
Катаал экен жалгыз өмүр мыйзамы.

Өр таянган илгери үмүт кол сунат.
Өткөн күндүн өксүктөрүн толтурат.
«Бешигиңден белиң чыкты, баскын» деп
Бет алдымда жалгыз аяк жол турат.

ЖЕЗКЕМПИРДИН ЖОМОГУ

Жезкемпир жомок айтат,
Баяндап жаш кезинде таза экенин,
Баяндап балалыктын аз экенин,
Ызанын толкунуна чөккөндүгүн,
Ыбырсып чирип бүтүп өткөн күнүн.
Эбиреп айтып берет,
Элестен эркиндикке байланганын,
Эргүүнүн туусу болуп шайланганын,
Камалган капасынан чыга албастан
Канаттай шилтей берип кайран жанын,
Каттарын окуп жүрүп өкүнүчтүн
Капыстан кан соргучка айланганын.
Баары тең – бапасы жок жөн гана элес.
Бактылуу пайгамбарды көргөн эмес!
Көңүлү көрдө чирип калса дагы
Көөдөндө көпөлөгү өлгөн эмес!
Көрсөтүп өткөн чактын кыйла арманын,
Көпөлөк жанчып келет ыйман-жанын.
Жыландын уусун жутуп жыргай түшүп,
Жылдызды өчүрө албай кыйналганын...
Баарын тең чарчабастан баян кылып,
Очоктун отторунан тили сайрап
Жер менен жексен болуп чирип бүткөн
Жезкемпир жомок айтат.

КҮНГӨ ГИМН

Сепили караңгынын жыгылганда
Сен келдиң сансыз үмүт кырылганда.
Ааламга ата болгон айкөл жарык,
Ар качан адам тапкыс сырың бар да.
Турмушка тутка болуп туу көтөргөн
Турасың кылымдардан кылымдарга.

Узак жол. Уулуң барат күтпөй жардам,
Уланаар сапарына кетпей калган.
Алдоодон азап тартып, арман түтөп
Алыскы жылдызына жетпей калган.
Жалганга жан-дүйнөсүн жууруп таштап
Жарыктын улуу күчүн сезбей калган.

Урпагың түшүн, жарык, дилиң менен,
Уйку-соо турмуш сыры билинбеген,
Мезгилдин чеңгелинде кала берип
Мертинген кыялдары тирилбеген.
Күндөрү күүдөн тайып, күчү кетип
Күздөгү жалбырактардай бириндеген.

Балаңдын күнөөсүн кеч, Байыркы Аптап,

Баратса кайра өзүңө айып сактап.
Өмүрдүн өктөсүнөн кутулмакка
Өзүңө өлүм торун жайып таштап,
Азыткы максаттардын элеси үчүн
Абийрин тобокелге сайып таштап.

Калдайтып пенде сымак турпаттарын,
Кайдыгер көз жүгүртүп ыр саптарын,
Сын кирбей сыртын салган кулагына
Сыпайы сылап-сыйпап курсактарын,
Шайтандын куйругунан бекем кармап,
Шашылбай кетип барат урпактарың.

Жыйналып жыл артынан жылдар агат.
Жылдызга толгон кыял ырда калат.
Кылычы кыйынсынган баатырлардын
Кыйкырсаң добуш жеткис кырда калат.
Түтүнгө башын каткан пенде затын
Түшүнбөй тирүүлүктүн ырлары агат.

КАЙРЫК

Жашоо зор. Жаның чарчайт. Үмүт балкыйт.
Жазмыштан жар чакырган үнүң таңшыйт.
Эзелки эскерүүлөр ээрчий басып
Эскирбес кайрандарын унуткансыйт.
Алыста аксай басып адам барат.
Асмандан жамгыр төгүп, булут самсыйт.

Жазмыштан качып жүрүп тайгаландың.
Жан-дүйнөм, жаралуу элең, кайда калдың?
Жамандын жармач атын камчыга алып
Жакшыга жоолук болуп саймаландың.
Бышпаган сөздөр менен алектенип,
Быркырап, быт-чыт болуп майдаландың.

Баш жөлөп кан жолдогу тал-кайыңга,
Баатырдай жалгыз жүрдүң ал жайыңда.
Бакыттын балын татсам деген тилек,
Балчыктын даамы калды таңдайыңда.
Акыйкат, адил жолго түшсөм дедиң,
А бирок аттиң, достум,
Азгырып шайтан турат маңдайыңда.

Чарчапсың азды көксөп, көптөн калып,
Чалкыган айдың-мейкин көктөн калып.
Сулууну суусатчу кашкөйлүгүң
Суурулуп суудан калкып, өрттөн жанып.
Көрсөтпөй көз жаш төгөт дилдеги арман,
Көөдөндө көкөй кескен көктөм калып.

Асмандан булбул сайрап, жолуңду ырдайт,
Асылын көксөп жүрүп көлүң кургайт.
Арманга мелт-калт толгон жарык дүйнө ээй,
Аттигиң, кайрылуунун жолун курбайт.
Алдыңда барса келгис мейкин күтөт.
Артыңда сансыз гүлдөр колун булгайт.

ЖОЛ БУУГАНДАРГА

Теңдик үчүн өз жанын кыйып келген,
Тентектерин тентитпей тыйып келген,
Жоболоңдуу жоокердик доорунда да
Жол дегенди көчмөндөр ыйык көргөн.

Эрендери жоо көрсө каптачу эле,
Энелери каадасын сактачу эле,
Жолоочунун алдына ашын коюп
Жол-жобосун андан соң тактачу эле.

Азыр чыкты ар кимге кашынгандар
Амал үчүн жол тосуп ашынгандар.
Каршысына касташса түз чыга албай
Катындардын артына жашынгандар.

Жолдо жүрүп өмүрлөр тамам болот.
Жол сыйлаган улуу журт аман болот.
«Жолуң болсун!» деп бабам бата берген.
Жол буугандын акыры жаман болот.

Таарынганы Таласка жатып алсын,
Талашканы Ташкенге батып алсын.
Элдин баарын дүрбөтпөй, мага демектен
Эки жаман бир-бирин атып алсын.

Жарандар эй, жарандар, токтогула,
Жашообузга жаман салт кошпогула.
Кызмат үчүн кырылып кетсеңер да
Кыргызымдын кан жолун тоспогула.

ЖАШТЫГЫМ

Дилин өөп кубанычтын, кайгынын да,
Дирилдеп каккан кылдын кайрыгында
Кайрадан баш көтөрүп, кадам таштайм
Кар баскан бир жашоонун айдыңында.

Адашкан жел кайыктай сууда калкып,
Арзуулар ишеничин турган артып.
Өкүнүп өткөндөргө келем жалгыз
Өмүрдөн дос табалбай ырдан артык.

Көздөрүн тиктеп коюп чынар бактын
Көркөмдүү көңүл шаарын куралбапмын.
Өзгөгө кеңеш айтып жүргөн менен
Өзүмчүл өксүүлөрдөн чыгалбапмын.

Көңүлүм ырда беле, күүдө беле?
Көздөрүм бир гана отту сүйгөн эле.
Асмандан жылдыз санап, ашык болгон
Ал менин айдың-чалкар дүйнөм эле.

Тагдырдын жолду бөлгөн айрыгында
Тамчынын жамгыр созгон кайрыгында
Канаттуу кушка айланып кетким келет
Кар баскан бул жашоонун айдыңында.

ЭСКИРГЕН ЖҮРӨК

Кылычтай курч кездерин эстеп коюп

Кыраңда кыялдарың жүдөп калды.
Сабак жок аңгыраган мектеп болуп
Сабында сагынычтын жүрөк калды.

Жабыркап жалыны өчкөн кусалыктан
Жан-дүйнөң жалгыз калды коңултактап.
Бир туруп арманыңды айта албастан
Бийиктен кеткиң келет боюң таштап.

Көөдөндөн максатына бошоно албай
Көңүлүң көпөлөктөй далбас урат.
Капкатуу муздак болмуш моюн бербей
Канатың кайра сынат, кайра сынат.

Чегинен түйшүктөрдүн чыгарбастан
Чеп сымал түшүнбөстүк жылбай койду.
Айнекке урунсаң да кайра баштан
А бирок мерез чындык сынбай койду.

Каалоолор капкайдагы элес болуп
Капарсыз каткырыктар качып кеткен.
Күндөрүң күлгө оонаткан белес болуп
Күлкүңдү гүлдөй кылып чачып кеткен.

Санаанды чылым менен чектеп коюп
Сарыккан салкын канда эмне калды?
Жаштар жок, аңгыраган мектеп болуп
Жалдырап, сагынычтар сенде калды.

КАШАҢ ИНТЕРНЕТКЕ

Эй, жалдырап сага туш тарап
Жаз келмек болду, кыш тарап.
Чоң муштум бирөө болгондо
Чокудан ары муштамак.
Ташбака сенден бат жүрөт,
Талаада калган кысталак!

Ачпасаң бетиң буруп сал!
Ал тургай зымың жулуп сал!
Маалкатып жанды кашайттың,
Мага десең жылбай туруп кал!
Темирден көрдүм кордукту,
Техника болбой куруп кал...

КӨҢДӨЙ ТАГДЫР

«Илгери мен жаш кезимде...» деп келип,
Иштери жок айта жүрөөр эскерип,
Өзөктү өрттөп, жан адамга билинбей
Өмүр калды жол чөбүндөй тепселип.

Өмүр бою өз жүрөгүн чокулап,
Өттү жылдар өтүктөрү топурап.
Чытып эми түк ачылбас кабагын
Чылым чегип, чыйт түкүрүп отурат.

Көркү чыккан көп анчалык иши жок,
Көңүл бөлөөр, дос-жар болоор киши жок,
Ар нерсеге чачып жүрүп убактын

Акырында чал отурат тиши жок.

КАЧЫР ЗАМАН

(К. Таабалдиевге)

Алыс жактан көзгө урунуп сөөлөтү,
Ат майданга сиңсе дагы мээнети,
Чоң марадан четке чыгаар учурга
Чоң күлүктүн келип жетти мөөнөтү.

Шамчырактай көздөрүнөн от жанган
Шамал жетпей далай мезгил топ жарган,
Алтын баасын түшүнбөгөн жандарга
Аттиң, бирок анын баркы жок калган.

Күтүүсүздөн узаткандай кыйбасты,
Күйөрмандар күйүп-бышып ыйлашты,
Күркүрөтүп алакан чаап, тик туруп,
Күлүк баскан улуу жолду сыйлашты.

Чоң тулпардын ордун басып таманы,
Чобур келди, баштан ашкан амалы.
Эсил жылкы эшек менен жалгашкан
Эмки заман - качырлардын заманы!

Эшек десең - куйрук-жалы эшилет,
Эски десең - жаңы туруп жешилет.
Кайран тоонун булуң-бурчун бул кезде
Качыр каптап кеткен өңдүү сезилет.

Кайда барсаң бет алдыңдан бышкырат,
Каралашып бир-бирине жыш турат.
Каяша айтсаң капталыңдан тепкилеп,
Кагып салсаң каргап-шилеп мыш кылат.

Каргаларга талаткансып зор мекен.
Кайран күлүк жалгыз аяк жолдо экен.
Туу көтөрүп, туяктардан чаң чыккан
Тулпар заман качан кайтат болду экен?

КЕРЭЭЗ

Учурдун таттуулугун көзгө илбеген
Ууртунан аз жылмайып, көп күлбөгөн,
Бул турмуш зор дайра экен калкылдаган,
Бул жашоо бир тамчы экен мөлтүлдөгөн.

Таң атса кыйын болуп түн кирмеги,
Таптырбай келет жолдор бул күндөгү.
Жүрөктүн эрте жанган учкундары
Жүрүшөт шамга айланып күүгүмдөгү.

Жарыктан издеп жүрүп элес күндү,
Жанчылдым жаңырта албай мен эскимди.
Баарына Күн нурундай бирдей карап,
Баратам сагына албай мен эч кимди.

Сагыныч зоого айланып шамал конгон,
Сабында жакшы болгон, жаман болгон.

Чырактай жанып жүрүп калаасында
Чым басып энем калган заман болгон.

Саргайып жалбырактай күздөгү арман,
Сагыныч барса келбес күндө калган.
Артында жылдыз учкан элес таштап,
Алтынбек досум кеткен дүйнө жалган.

Нан бышып кадимкидей эпкинине,
Намыстын туусун сайган чеп түбүндө,
Кайратман кайран баатыр Адыл жездем
Калдайып кала берген жер түбүндө.

Азыр да алар мени бүлөп келет.
Ай-жылдап көөдөнүмдө түнөп келет.
Арбактар Тайторуна коштогондой,
Ар дайым айгай салып сүрөп келет.

Жалгыздап түштөрүмө келип түндө,
Жатышат жалгызсырап көрүстөндө.
Мезгилдин куйругуна жетип-жетпей,
Мен жүрөм тирүү басып жер үстүндө.

Көрк берип аз олтурган тактыбызга,
Көрөбүз эмне жазса бактыбызга.
Өмүргө түркүк болуп эч ким калбайт,
Өзгөрбөс дүйнө калат артыбызда.

Андыктан айткым келет көксөп жарык,
Адамдар! Мен жок болсом, өксөп барып,
Сөзүмдү сыйласаңар, узаткыла,
Сөөгүмдү күл калтырбай өрттөп салып.

Жаралган жаран болуп эл бетинде,
Жалганды кармап калбай келбетимде,
Ааламдан таза бойдон кетким келет,
Артыкбаш из калтырбай жер бетинде.

Учурдун таттуулугун көзгө илбеген
Ууртунан аз жылмайып, көп күлбөгөн,
Бул турмуш зор дайра экен калкылдаган,
Бул жашоо бир тамчы экен мөлтүлдөгөн.

КЕЧИР МЕНИ

Күлгөнү билинбестен, өкүнгөнү,
Күн кетти уясына бекингени.
Эмгиче эски ырларың эл көрө элек,
Энеке, эркиң жетсе кечир мени.

Кулачың көккө жайсаң жетип канат,
Кулпусу өткөн доордун бекип барат.
Уулдарын убайымдуу узай тиктеп
Улуулар бирден-бирден кетип барат.

Дыйкандын ыйлап турса жетимдери,
Дымагы тоону чапчийт эсиргени.
Тууралай албай келем баскан жолун,
Тууган жер, айланайын, кечир мени.

Өрөпкүп күүсүн созгон кыягымда,
Өчпөстөн өткөн өмүр сыягында,
Кыраңда кызгалдактай бир кыз менен
Кыйышпай жашап келет кыялымда.

Байланып бир арманга эсимдеги
Баткан күн болуп жүрөм кечиндеги.
Балдарым, башын кошкон алтын жарым,
Бактылуу кыла албасам кечир мени.

Бешигим кут төгүлгөн жерден эле,
Берчүсүн Теңир мага берген эле.
Жомокто жоосун жеңип, журтун баккан
Жоокердей жашап өткүм келген эле.

Ойлонтуп башкалардын жетилгени,
Оорутат оңбос ката кетиргени.
Кырларда кылычыңды чаппай жүрөм,
Кыргызым, кыйналдың го, кечир мени.

Жаныңда коштоп жүргөн өлүм менен
Жазмыш бул, жандырмагы көрүнбөгөн.
Жадырап көздөн сүйгөн, касиеттүү
Жарыктык, кандай укмуш Өмүр деген!

Чачырап далай сырлар ичимдеги,
Чакырат алыс жолго түшүмдөгү.
Алдыңда аалам кутун тилеп турам.
Асман, Жер, айланайын! Түшүн мени.

КҮЗГҮ СҮРӨТ

Сүйүүлөр калды жаштыкта
Сүрөттөр калды эскизде.
Боегу жакшы көрүнбөй
Боз кыроо баскан кеч күздө.

Көкөйгө тийди көк таштай
Көчөнү жапкан мунарык.
Белгисиз жолдун артында
Белгисиз күндөр уланып.

Агарган буунун чүмбөтү
Ачылаар мезгил бар бекен?
Жароокер кызды жандаган
Жаштыгым кайда калды экен?

Сагынбай, күтпөй эч кимди
Сапарым бутка төшөлүп,
Жапжалгыз кетип баратам
Жакамды бийик көтөрүп.

МААНАЙ

Илең-салаң, ишимди кылып-кылбай,
Илгерилейм алдыга жылып-жылбай,
Күрпүлдөгөн дайранын эпкининдей
Күндөр агат жанымда туруп турбай.

Жуурулушкан жумалар көччү болду,

Жумуш бүтпөй көңүлүм чөкчү болду,
Эртең менен башталган күндүн соңу
Эмне экени байкалбай өтчү болду.

Каккым келип жүрөктүн толтосунда,
Калгым келип жаштыктын ордосунда,
Үлүл сымал билинбей жашап келем
Үйүм менен ишимдин ортосунда.

САГЫНЫЧ

Аралап бул жашоону көлдөй терең
Алыска аткан октой беттеп барып,
Жайына чоң турмуштун көнбөй келем,
Жаштыктын гүлбагынан четтеп калып.

Ал жакта жамгыр төгүп гүлдөр үчүн
Аңкытат ичин көркөм жашыл бактын
Ээсинин алмашканын билген үчүн
Эшигин келбей турат такылдаткым.

Түшүнөм, кирген менен таппасымды
Түндөрдү кайран мезгил жомоктогон.
Сыртыма билдирбестен канча сырды,
Сый гана бир четинде конок болом.

Ал болсо жайнап турат өзгөрбөстөн,
Аянбай бүт жашоого көркүн берип.
Сагынам, мага тааныш кездерде өскөн
Сан жеткис гүлдөрүнөн өпкүм келип.

А бирок бүгүн баары башка, бөлөк,
Аздектеп карайт чоочун ызаат менен.
Арзуумду шиберге эмес, ташка бөлөп,
Аялуу жаштыгымдан узап келем.

Таптаза мөлтүр бойдон калган мүрөк
Таарынаар кана жутпай кеткениме.
Убакыт кара кулпу салган жүрөк
Уурдана кылчак карайт өткөнүнө.

Баарына бакыт тилейм жашым кулап.
Башкалар өрүктардын балын татаар.
Артымда кайрылбаган асыл курак,
Алдымда барса келгис алыс сапар.

КҮЙГӨНДӨН АЙТАМ БИР САБАК

Кайраным кыргыз кем болду.
Казакка Көлү жем болду.
Ордунан оогон оштуктар
Оруска барып эл болду.

Баткендин чети кем болду,
Башкалар басып ээ болду.
Сый-урмат көрбөй кыргызым
Сыганга баркы тең болду.

Камчатка жакта муздады,
Кар баскан жерде сыздады.

Элинин чанып балдарын
Эр издеп кетти кыздары.

Азамат уулун укпады.
Аракка жанын туздады.
Көмүскө жагын соодалап
Көчөдө калды кыздары.

Аралаш сүйлөп тил калат.
Арабөк бойдон дил калат.
Алыска кетсе тыңдары
Алатоо жакта ким калат?

Эскирген көрдө чым калат.
Электр бүтсө, зым калат.
Энесин журтка калтырып
Эл тарап кетсе ким калат?

Аянтта турган желеги
Арнамыс болуп береби?
Чачырап кеткен кайран журт
Чакырсаң кайра келеби?

Эси жок байкуш береги
Эл-журтун кайра тереби?
Кытайда калган жээндериң
Кыргызча сүйлөп береби?

Мазмунун байкап карасак
Мааниси кетип саясат
Манастан калган кан ордо
Мал базар болуп баратат.

Атасын саткан саясат
Ашата сөксөң жарашат.
Көрүнгөн келип көз арткан
Көк базар болуп баратат.

АРАЛДА

Баш ийкейм өткөн-кеткен бардыгына,
Баш ийбейм бул ааламдын тардыгына.
Жаштыктын жай таппаган сырын бөлүп,
Жашоону жанды койбос чымын көрүп
Жанчылган жалгыз жүрөк калды мына.

Көңүлдөн күүлөр агып, жанды козгойт.
Көөдөндө бороон ойноп, карды коштойт.
Кырчылган канаттарым тыз деп жүрүп,
Кыялдан өз дүйнөмдү издеп жүрүп
Кыйналдым. Таппай деле калдым окшойт.

Саптарды санаа чырмап ээлеп алган,
Сагыныч – сары жалбырак жерде калган.
Айтылуу Коперниктей күйүп-түтөп,
Алдыда кимдер күтөт, нелер бүтөт,
Артымда эмне кетип, эмне калган?

Касташып мезгил менен кадам койгон
Качкым бар канат байлап караңгы ойдон.

Жел кайык көздөн учуп ыраак сүйгөн
Жеткирбей адамдарга турат дүйнөм
Жээги жок деңиздеги арал бойдон.

Кечиргин, кеч достошуп тагдырыма
Кетсем мен колу шилтеп бардыгына.
Чаалыккан канаттарын түздөй керип,
Чарк уруп жашоо гүлүн издей берип
Чарчаган ак көпөлөк калды мына.

ӨКҮНҮЧ

Уучунда уйпаланган сүрөт калып,
Угулат бүгүнкүнүн жаңы ырлары.
Дүйнөнүн оор деми жүрөктү алып
Дүкүлдөйт артерия тамырлары.

Мезгилдер сүрөйт алга, шашат күтпөй.
Мен гана өз нугумда шашпай келем.
Адамдык бир милдетти жасап бүтпөй
Ачылбас дептер сымал актай келем.

Кетирдим болбос жерден каталарды,
Кезинде көтөрө албай тууруңарды.
Балдарым, кечиргиле атаңарды!
Бабалар, кечиргиле уулуңарды.

ЖАШТЫК МЕНЕН КОШТОШУУ

Күлүп жүрүп жыртык тиш калды.
Күндө басып өткөн из калды.
Эскиргенсип дүйнө кызыгы
Эрмек болуп жалгыз иш калды.

Азыр көздү көздөр талашпайт.
Абалкыдай кыздар жанашпайт.
Мурунтугун үзгөн кайран кез
Мурдагыдай кайра жарашпайт.

Сагынчымды мезгил тоготпойт.
Салмагы да кыйла көп окшойт.
Самасам да жаштык дүйнөсүн
Эми, салаңдаган курсак жолотпойт.

КАЙРАН ДОСУМ

(Акын досум Алтынбек Акматовдун элесине)

Жаным сыздайт эске түшсө бир дооруң,
Жалын каптап жазууларын сыяңдын,
Чырак болуп жанаарыңда, бир боорум,
Чыкпай кеттиң өтөөсүнө кыялдын.

Башка жолдор алаксытып көңүлдү
Башка жандар балким сенден түңүлгөн.
Ичиң түтүп кыйганыңа жаныңды
Ишене албай жашап келем бүгүн мен.

Ышкыбоздор чогулганда куралып
Ырларыңды жамгыр кылып төкчү элең.

Өскөнүңө жетине албай кубанып
Өмүр тилеп, өз инимдей көрчү элем.

Көп ээрчиштик эгиз өскөн козудай.
Көрчү эмесмин түшкөндүгүң кейишке.
Кайран гана жаркылдаган досум ай,
Кантип гана жаттың экен бейитте?

Көз тийдиби талантыңа көрсөтткөң?
Көрүнчү элең көк асмандын уулундай.
Тамчы болуп келдиң дагы мөлт эткен
Таза кеттиң көр дүйнөгө жуурулбай.

Каректерде ордуң сенин бош калган.
Кайра баштан кыйын тура толукташ.
Сендай акын жолукса да дос-жардан
Сендей таза, баое киши жолукпас.

Билген менен тулпарлыгын азоонун
Билбептирбис бизден эрте кайтышың.
Көрбөй кеттиң көктөмдөрүн жашоонун,
Эх, көпөлөктөй калдаңдаган байкушум.

Алыс чыгаар өзүңдү издеп келишим.
Алып кеттиң канча үмүттүн жарымын...
Жараткандан бейиш тилейм сен үчүн.
Жаткан жериң жайлуу болсун, Жарыгым.

САПАРДАГЫ САПТАР

ТИЛЕК

Дал бүгүн менин жергем ооруп турат.
Далысы кашаң аттай жооруп турат.
Дарактай кайран элди туш тараптан
Дапдаяр далай көркоо тооруп турат.

Көңүлгө үмүт берген канат менен
Көчөсүн башка өлкөнүн карап келем.
Аталар калтырган күч бул дүйнөгө
Атылып чыгаар күнүн самап келем.

Арбактар жарып чыкса жаткан көрүн,
Алар да сагынгандыр өткөндөрүн.
Жаркытып жалган дүйнө туш тарабын
Жашоодон бир жолуккан көктөмдөрүн.

Ышкысы көчмөндөрдүн дилим болуп,
Ырлары Калчоронун тилим болуп,
Чоң ишке жарак камдап жүргөнсүймүн
Чок тилдүү Чоюн байке пирим болуп.

Таң кала карап турмуш оюндарын
Ташталкан далай өлкө жоюлганын,
Кылычы Эр Төштүктүн кыялымда
Кыя чаап ажыдаардын моюндарын,

Көнө албай көөдөнүмө жат агымга,
Көрүнбөй көкжалдардын сапарында
Мээримин төккөн менен мекен, жерим,

Мен келем көптүн бири катарында.

Жата албай жылуу-жумшак түнөгүмдө
Жаалы бар көчмөндөрдүн, жүрөгүмдө.
Кайран эл качантадан көксөп келген
Кабылан болгум келет, бул өмүрдө.

Сагынчым салмак-күчүн жыйнап келет.
Саякбай түспөлдөнүп, ыйлап келет.
Кылычтын өрттүү мизин шилтей албай
Кынжыйып жүргөндүгүм кыйнап келет.

Тирүүлүк! Уулуң болом, кулуң дагы.
Тилеймин тагдырымын күнүн жаңы.
Араңжан жазмыш өтөй турган болсом
Ажалым тартып кетсин бүгүн дагы.

Эңсеймин улуу күндүн барактарын,
Элиме жаркын доордун таңы атканын.
Бабалар өзүн колдо!
Бар болсо жасай турган зор иштерим,
Бар бойдон калтыра көр, Жаратканым.
(Анкара, 1997)

ИНДИЯДАГЫ ТУУЛГАН КҮН

Этегин кармап эртеңин күткөн мезгилдин
Элеси келет эл-журттун алыс жактагы.
Орошон учур от койгон табын сездирген
Оргуштайт бүгүн отуз бир жаштын аптабы.

Таң менен келип, күүгүмдө күчү билинген,
Таң калам, карап, табышмак сырдуу тагдырды.
Бейтааныш түндө эшитип турам бүгүн мен
Бөлөк жер мага белекке берген жамгырды.

Тамчыдай таза батасын арнап, ыраактан
Тапшырма жолдоп жөнөткөн эле зор Мекен.
Бүлбүлдөй жанып билиги чуурган чырактай,
Бүтпөгөн канча иштерим калган болду экен?

Жоогазын түсүн жоомарттык кылып көрсөткөн,
Жолуңда тураар миң түркүн дүйнө баягы.
Жадырай тиктеп, карекке батпай мөлт эткен
Жашоонун көркү, жапжалгыз Өмүр аялуу.

Кыйкырып сөзүн кайрылбас учур мизинде,
Кыйкуулап бүгүн асманда куштар учат бат.
"Толуп кал" дешет, "жаштыктын жайнап ичинде"
"Тосуп кал" дешет, "таңдагы Күндү кучактап".

Асманы башка, шашканы башка бул күндөр,
Артыңда калаар эскерме болуп жазылган.
Сүрөттөр калаар, биз тандап түшкөн миң гүлдөн,
Сүйүүлөр калаар, табышмак бойдон катылган.

Ким билет, балким тизгинин жашоо бургандыр,
Кирген суу мисал мезгилдер жаңы башталып,
...Эмчеги ийип, элжирей карап тургандыр
Энемдин дагы арбагы бүгүн баш багып.

Озунат мезгил. Оргуштайт күрөш бүтпөгөн.
Отуз бир жашта башталган узак жарыш бул.
Апамдай болуп артымдан күтүп тиктеген,
Аман бол, деги, Мекеним менин алыскы,
Аман бол, жаным, Мекеним менин алыскы.
(Хайдерабад, 2002)

ПРАГА

Толтура көчмөн булут
Топтошуп көрүшкөн жер.
Үшүгөн башын катып,
Үрпөйгөн көгүчкөндөр.

Күн тийбес көчөлөрдө
Күлкүсү шарактаган,
Дайрасын адамдардын
Дайыма шар акпаган,

Баамында байкап турат,
Баш чайкап күмөн менен,
Түнт кыял көркөм калаа,
Түйшүгү түгөнбөгөн.

Буюрса бир аз күндө
Бишкекке жетип калам,
Эски шаар, кечир мени,
Эртерээк кетип барам.

Тумандай кымгуут басып
Турса да кара чымын,
Мекенин унутпаган
Мен Күндүн баласымын.

Чайыттай жарык бизде
Чагылат тунук карга.
Күн дагы касиетин
Көп катпайт булуттарга.

Эзелки тоо койнунда
Эл дагы, мал да батат.
Биз жакта теңдеши жок,
Бир укмуш таңдар атат.

Ээси жок жүргөн сымал
Эл жокто кайык көлдө,
Самаган Күндүн көзүн
Сагынчым айып көрбө.

Түн катып эми кимдер
Түйшүгүң тартаар экен?
Үмүт чоң улуу жолдо,
Үлгүрүп калсам экен,
Үлгүрүп калсам экен...
(Прага, 2004)

ӨКҮНҮЧ

Жарыша чуркап жүрүп көсөмдөргө,

Жаштыгым агып кеткен өзөндөрдө.
Жалгыздык жанга батып, үч күн бою
Жалдырап ооруп жатам бөтөн жерде.

Жомоктор жоокердикке куштар кылып
Жол жүрдүм, кол жоорутуп, бут талдырып.
Энемден ажыраткан ушул жазмыш
Энелүү жетимдерге суктандырып.

Мен кылган эрдик калды, күнөө калды,
Мекенде мени күткөн бүлө калды.
Адашкан тамгалардын бүктөмүндө
Адашкан жылдарымдын бирөө калды.

Башкага байкалбаган жылыш болдум,
Батышка батпай турган Чыгыш болдум.
Тоңмоюн отунчулар баасын билбей
Токойдон жыгач кескен кылыч болдум.

Кайнаса канын кошпос бөтөн жердин
Кайдыгер калааларын нечен көрдүм.
Булутта жүргөн дилим пастай түштү,
Буюгуп ден соолугум аксай түштү,
Бу сапар Күн Батышка бекер келдим.
(Прага, 2004)

БАТЫШТА

Шайдоот баскан атындай мүнүшкөрдүн,
Шаар ичинде шашылбай жүрүп келдим.
Үлүлдөрдүн тышынан жасалгансып
Үлпүлдөшөт үйлөрү Брюсселдин.

Баарысында жаркырап кечки шамдар,
Байыркыны туурашат эски тамдар.
Жетпей жүрүп эми араң табышкансып
Жетелешет көчөдөн кемпир-чалдар.

Аралашып бул жакта баары жүрөт,
«Африканын агарбас тагы» жүрөт.
Карылыгын Батыштын жөн бүтүрбөй
Кайран кытай бул жерде дагы жүрөт.

Өз элинен көр оокат сууруп барган,
Өзгөлөргө тагдыры буулуп калган –
Ошолордун баарысын бул заманда
Оомал-төкмөл зор дүйнө жууруп салган.

Жактап келет сепилин, бөөдө жылгыс,
Жазып келет мыйзамын, өйдө кылгыс.
Көчмөндүгүң өчмөндөй бул заманда
Көргөн күнүң не болот, көөнө кыргыз?

Карабастан оң-солду, жаш-карыны,
Качан бүтөт жарышкан таскак уруу?
... Анын баарын ойлогон жалгыз барак –
Ат көрбөгөн кыргыздын жазган ыры.
(Брюссель, 2005).

ЖАРЫГЫМ

СЕН МАГА ТӨГҮП КЕЛДИҢ ТАМЧЫЛАРЫҢ

Тар жолдо көңүл издеп карап турду
Таба албай чын бакытты, өзгөргөнгөн.
Алсыздык аргасыздан саматтырды
Алысты кулак чалып, көз көрбөгөн.

Жан элем, далай жолду багындырган,
Жамгыры жаштыгымдын төгүп болгон.
Сен келдиң жакын туруп сагындырган,
Сезимге жан киргизип өлүк болгон.

Тирүүлүк чапкан сайын камчыларын
Тизгинди тарттырбастан туяк кагып,
Сен мага төгүп келдиң тамчыларың,
Сергиткен шаркыратма сыяктанып.

Кайрадан көктөм күтүп сезим багы
Кайрадан күлгүн кыял толуп канга
Бактылуу болгум келчү менин дагы.
Бактылуу болуп жүрдүм жолукканда.

Көпөлөк бутак таппай коно турган
Көп мезгил арзуу гүлүн искеп жүрүп,
Чарчадык, биз бактылуу боло турган
Чакан бир жомок шаарын издеп жүрүп.

Азыр мен сезбей келем шамал, карды,
Аялуу жалгыз сенин атап атың,
Биз барып бакыт тапчу аралдарды
Биз гана таппай койдук, махабатым.

Бул жашоо тескери окшойт аңтарылган
Буулугам жытын эңсеп наздыгыңдын.
Алыстап баратасың жан-жагымдан
Акыркы жылдарындай жаштыгымдын.

Тап жолдо көңүл издеп карап турду,
Табалбай чын бакытты өзгөргөнгөн.
Алсыздык аргасыздан саматтырды
Алысты кулак угуп, көз көрбөгөн.

ӨТКӨН ЖАЗДЫН ГҮЛҮНӨ

Жоругуң азыр чоочун, мага бөтөн.
Жолуккан күндөрдү эстеп, санап өтөм.
Сен иштеп отурганда шек алдырбай
Сексейген чачтарыңды карап өтөм.

Сезимди сага арнаган бирден чийип,
Сездирбей басып кеткем, ичтен күйүп.
Бурулуп эки айрылыш жолго салган
Бул турмуш аска болчу, бизден бийик.

Көп мезгил аккан сайын өзөн болуп,
Көрүнгүң келет мага бөтөн болуп.
Элжиреп күлгөнүңдү көп жашырбай
Эстей жүр өткөн жазды, эсен болуп.

Бир басып далай кечте күүгүмдөгөн,
Бир сыйра жолукмайын түн кирбеген
Ал кездин урматы үчүн балбылдаган,
Аман бол, асылкечим күлмүңдөгөн.

БЕЙТААНЫШ КЫЗГА

Учкуң келет көкөлөп, учкуң келет,
Узак жерден ким-бирөөн күткүң келет.
Буулукканда бук болгон көкүрөгүң
Булуттардын жумшагын туткуң келет.

Айтылбаган турмуштун азап, сыры
Алыс-алыс... жан-дилдин азаттыгы.
Көгүчкөндөй көркөм кыз, эмне болду,
Көр тирилик ушунча тажаттыбы?

Көрсөм дагы жазылган көп катыңды
Көрө элекмин мен сенин турпатыңды.
Күндө самап сен дагы жүрсөң керек
Күндү көздөй жыңайлак чуркашыңды.

Аша элексиң ашуунун белестерин,
Али таза, кыялың, элестериң.
Капа болсоң боорума кысып алып,
Кайык болуп терметким келет менин.

Баскан менен турмушта жолду нечен
Башкалардай кыса албай колду бекем
Каттарыңдан элестей албай койдум,
Каректери кандай кыз болдуң экен?

Калган сөздү айтаармын көрүп аны,
Кандай болот ар башка жоруганы?
Кетенчиктей бербестен сырың катып
Кел, бир күнү чып-чындап жолугалы.

КӨПӨЛӨК БОЛУП КЕТКЕН МЕНИ ЭСКЕРИП

Издешип, сагынышып, түшүп өрткө
Искешип аруу жытын нечен гүлдүн
Айрылбай бир өзүңдөн жүрүп көпкө
Кайрылбай бул өмүрдөн кетем бир күн.

Көңүлүм бөөдө жүргөн аалам жарып
Өмүрүм көөдөнүмдөн айдалганда
Кан күйгөн көкүрөктө арман калып
Жан дүйнөм көпөлөккө айланганда,

Ыйлаган ыйман менен сырдаша албай
Кыйнаган ойлор келип, жүдөтсө алар
Көрктөнгөн Күн астында ыр жаза албай
Өрттөнгөн гүл астында жүрөк калаар.

Сүйүнүп эркиндикке көктө күйгөн
Сүйүүнүн дарбазасын ачканыма,
Көпөлөк болуп кеткен ички дүйнөм
Көкөлөп конуп кетээр чачтарыма.

Ошондо айтам сага сөздөрүмдү
Бошоңдоп тирүүлүктө табалбаган.
Ымдап кой гүлгө консом көздөрүмдү.
Ырдап кой, ырың болсо мага арнаган.

Ойлобо түшүнбөйт деп учуп-конуп,
Ойногон калдырканды гүлдөр искеп.
Акынды сага кымбат күкүк болуп
Чакыргын сагынганда Күндөн издеп.

Көзүңдөн назик күлкү бардыгына
Өзүмдөн турса болду элс берип.
Көкөлөп конуп кеткен тагдырыңа,
Көпөлөк болуп кеткен мени эскерип.

СЕН ЖӨНҮНДӨ ПОЭМА

(К.А.)

Эңсегеним – көчмөн талаасы,
Эзелкинин көркөм калаасы.
Шамчырактай кутка бөлөнгөн
Шаолиндин кечилканасы.

Артка кайтып баскан жоолору,
Асман тиреп аска-зоолору,
Көк Теңирдин доошун эшиткен,
Көксөгөнүм – Тибет тоолору.

Жаа тартылса чуулдап түндөсү,
Жапырт кылыч суурган мүлдөсү,
Жактырганым – нагыз самурай,
Жапондордун жаркын дүйнөсү.

Кыялдарым – зоонун учтары,
Кыйкуулашып учкан куштары.
Татынакай күлкү чачышкан
Таитинин сонун кыздары.

Сапарымдын эңсеп узагын
Сагынычтан келет узагым.
Кайра-кайра жолду көксөткөн
Каалаганым – сенин кучагың.

Өзгөлөрдүн баарын теңеген
Өмүрүмдүн баасын ченеген,
Тилегимдин шаарын толтурган
Тирүүлүктүн баркы сен элең.

Көктөм гүлдөп, жашоо тынч эле.
Көңүлүм да, көз да курч эле.
Оо, ал кезде биздин дүйнөбүз
Океандай толуп турчу эле.

Кусалантып улам эңсеткен,
Кумар элең дайым көксөткөн.
Кучагымда турсаң жоодурап
Кубанычтан жашым мөлт эткен.

Күндөр өттү укмуш иргелген,
Гүл жыттанып айлуу түн келген.
Көпөлөгүм, көңүл кыйбаган,
Көктөм элең мага бир келген.

Ал убакыт көркөм жаз беле?
Анын баары мынча аз беле?
Айта албаймын, айып кое албайм.
Ал анткени Жолуң башка эле.

Кайрылбаган кайран жаш чагым,
Кай тарапка кадам таштадың?
Сагындырган менин жан биргем,
Сапарлашы болдуң башканын.

Андан бери нечен жыл өттү.
Ар кандай күн, айлуу түн өттү.
Мезгил сени далай сынаптыр,
Мени дагы бир топ жүдөттү.

Көп сулуулар издеп бакытты,
Көөдөнүмө башын катышты.
Жүрөгүмдөн орун табалбай,
Жүрүп-жүрүп кетип жатышты.

Жакындаштык, кайра жолуктук.
Жакшы күнгө кыял жоруштук.
Көптөн берки бийди бийлешип,
Көп тилекти айткан болуштук.

Жылдыз толуп, көктөн узап түн.
Жылуулугун таштап кучактын,
«Жоокерсиң!..» деп мага жоодурап,
Жол боюна кыйбай узаттың.

Калып орду өзүң тараптын,
Кайттым анан, көктөн карап түн.
Үшүгөнүм сезбей санаадан
Үйгө жалгыз кетип бараттым.

Биринчи ирет көңүл бөксөрсөбөй,
Бир чындыкты таанып өткөндөй,
Кое берди сени жан-дүйнөм,
Колдон учкан назик кептердей.

Өз жанымдын кагып саадагын,
Өмүрүмдү кайра бааладым.
Өткөн күнгө айтып ырахмат,
Өзүң үчүн бакыт кааладым.

Арманы көп, өткөн жылдардын,
Айтылбаган далай сырлардын.
Сагынычым калаар, ичинде
Сандыгыңда жаткан ырлардын.

Башаламан мезгил азыркы,
Бакытыңды тапсаң жакынкы.
Өткөн ишти эстей жүр, жаным,
Өтүнүчүм ошол акыркы.

Ак шам элең жарык колдогу,
Ак куу болдуң алыс жолдогу.
Сырттан көрүп мени, ичиңден
Сыймыктанып жүрсөң болгону.

Бактылуу бол, гүлдөй назигим!
Бар болгону сүйгөн жазыгым.
Асманымдан өчпөс ар дайым
Ак шооладай Алтын Казыгым.

Кайрыгы узун асыл обонум
Кайра келбес жакын коногум.
Жакшы ырымда калган тилегим,
Жаштыгымда калган жомогум.

Кылыктарың бойдон кетпеген,
Кызык дүйнөм, ойдон кетпеген,
Кызгалдагым, кырда буралган,
Кыялдарым, колдор жетпеген.

Аз жолугуп, көпкө күткөнүм.
Айперидей көзгө түшкөнүм.
Сагынычтан кирпик ирмебей,
Самап жүрүп көргөн түштөрүм.

Эркелетип кээде таңкысын,
Эрип турган тунук Кар Кызым...
Теңир өзү мага буюрган
Теңдеши жок менин жалгызым.

Тереземден тамчы куланып,
Тегеренет жазмыш уланып.
Кайталангыс чиркин бул өмүр,
Кадимкидей жатат суналып.
Алып учат азат жүрөгүм
Алыс кеткен жолго суранып.

САПАР

Чарчоодон чач агарып баратканда
Чарк уруп кусалыгым канаттарда
Жомоктон жообун издеп табышмактын
Жол тартам адам жеткис тараптарга.

Жалгандын сыноосунан кечип кетпей,
Жашоонун жамгырында эрип кетпей
Бүткөндө Дүйнө өрттөнгөн сапар карып
Бүк түшөм мээримине жетип-жетпей.

Тарталбай каректерди жалдыраткан
Табылбай тамандагы жалбырактан
Жазмышта жалгыздыктан качып жүрүп
Жашынам жан-дилиңе баары баткан.

Азаптан башкасынын баарын көксөп,
Алыскы ак сүйүүнүн жаанын көксөп,
Жөө бойдон желөк кылып эркиндикти
Жөнөйбүз миң кыялдын шаарын көздөп.

Алдыда жолдор арбын түз кетпеген
Айдыңын арзуубуздун издеп келем.
Канатым талып барат сапарымдан
Кайдасың, эркин арал биз жетпеген?

КУТУУ

Жалдуу толкун жиреген кемем чарчап
Жаным чарчап жалгандан, денем чарчап,
Көзүңдү издеп, көктөмдөн өзүңдү издеп
Көптөн күткөн шаарыңа келем чарчап.

Угузбастан ууланган миң датыңды,
Унчукпастан тартуулап сымбатыңды,
Тоодой-таштай тоскоолду тоготпостон
Толкундардан тосуп ал кымбатыңды.

Мээриминди жаркытып, ороп колдон,
Мээ кайнаткан аптабын тороп жолдон
Максатына жол тарткан Күн уулунун
Махабатын эстей жүр жомок болгон.

Сезимдердин сезбестен от болоорун,
Сен тургузган сепилге токтоломун.
Жылдыз толгон көзүңдү өөп акыркы ирет
Жымжырт түндүн койнунда жок боломун.

ТЕҢИРГЕ

БАТА ТИЛӨӨ

Байкалбай өттү бейпил түнүм жаңы.
Бар экен көрө турган күнүм жаңы.
Табынып, Көк Теңирим, бир өзүңө,
Таң менен кайра келдим бүгүн дагы.

Жанымды жабыкканда келген желөп,
Жарыгың жалгыздыкта берген көмөк.
Теңтушум, курдашым көп, бирок чиркин,
Теңирим, сырдашым жок сенден бөлөк.

Билесиң, сырдуу дүйнө жаратымын.
Бир келген Асман-Жердин арасымын.
Мээримин тамчы кылып таштап кеткен
Мен Күндүн жакшы көргөн баласымын.

Көз албай көктөм келген күнөсүңдөн,
Көп кыял үмүт кылып мүнөзүңдөн,
Бабалар белек кылган дуба менен
Баш ийип тилек кылам бир өзүңдөн.

Ал тилек – көксөөсү эмес, тың чыгыштын,
Ашыгып, эңсөөсү эмес, унчугуштун.
Жолборсу жүрөгүндө ойноп турган

Жоокери болгум келет Күн Чыгыштын.

Билгенге наадандыктын бүтөөр күнүн,
Билинбей туңгуюкка житээр күнүн,
Телчигип темир муштум болгум келет,
Тепкени текөөрүндөй ителгинин.

Андыктан, Асман-Теңир, тилегим бер,
Абалкы балбандардын билегин бер.
Кайраты кара ташты көзөп чыккан
Кадимки кызыл өрттүн илебин бер.

Чыгыштын табышмактуу өз дилин бер.
Чыдамкай, көптү күткөн мезгилин бер.
Оюма, боюма да керек кезде
От койгон чагылгандын тездигин бер.

Кылычым колдон түшсө жаңысын бер.
Кыр ашкан баатырлардын далысын бер.
Өмүрдө бир жолуккан бактысы үчүн
Өлүмгө башын сайган намысын бер.

Кыйналсам барымды эмес, жогумду бер.
Кыргызга жүзүң буруп, колуңду бер!
Каржалып кайран мекен турган кезде
Калкыма жардам кылаар Жолумду бер.

Тарыхтын асыл дөөлөт жыйганын бер,
Тамчыга бүт ааламын сыйганын бер,
Төрдөгү Шералынын чокоюндай
Төбөмдөн тиктеп тураар ыйманын бер.

Жүзүмдөн сүйүп турган катарды бер.
Жүрөгүм ыйык көргөн сапарды бер.
Аялуу жалгыз жашоо, жарык дүйнө,
Алыска аттанайын. Батаңды бер!

АЯТ

Оо, Теңирим, Теңирим.
Оомал-төкмөл көк ирим.
Ак пейлине чеги жок
Аалам баткан кеңирим.

Таштап жерге арымын,
Таңга бөлөп жарымын,
Айтылбаган сыры көп,
Айланайын жарыгым.

Көрүп чынын-төгүнүн,
Көпөлөктөй көңүлүм.
Касиеттүү, бир келген,
Кайталангыс Өмүрүм!

Таңдын алды турагым,
Тагдыр чечээр курагым.
Күлкүсүндөй Чыгыштын
Мен
Күн кучактап турамын.

ТЕҢИР ЖОЛУНДА ТЕГЕРЕНГЕН ЧЫНДЫК
(Желаледдин Руминин 800 жылдыгына карата эссе)

Айлана,
Айланайын,
Асман, Жер, касиеттүү,
Төрүндө чөп түлөгөн,
Төбөсү көк тиреген,
Теңирдин улуулугу,
Тереңи деңиз сымал
Тептегиз мелтиреген,
Жаңырып аккан сайын
Жарык нур туш тарабын өпкүлөгөн.

Айланат жердин шары,
Айланат Ай менен Күн,
Айланат адам билген уламалар.
Азия Европага кирген жерде
Айланат аппак кийген дубаналар.
Айланат, Аалам жолун
Ар дайым улап алар.

Чыгыштан жарык келет,
Чырактай жанып келет,
Чындыгың ай-ааламды жарып келет.
Көчмөндөр негиз салган,
Көйкөлтүп тегиз салган Теңир жолу
Күрпүлдөп чоң Бээжинге агып келет.
Ааламды жууруп салган улуу билим
Ал жактан эки айрылыш багыт берет.

Бирөөсү салт-санаанын жолун айтып,
«Бирөөсү бирөөсүнө,
Зайыбы күйөөсүнө,
Баласы атасына
Баш бериш керек» деди.
«Күчтүүсү күчсүзүнө
Кам көрүш керек» деди.
Бирөөсү Акыйкаттын Оң менен Солун айтып,
«Аярдык өкүмдүктү жеңет» деди.
«Акыйкат ак пейилге айттырбай келет» деди.
«Айтпагын эч нерсени,
Айтылган Акыйкатың -
Акыйкат эмес» деди.

Арадан Теңир жалгап
Айтылуу Индиядан адамзатка
Аюколтой акылмандын бири чыкты.
Алты жыл сүкүт салган
Будданын тили чыкты.
«Артыкбаш напсиленден арыл» деди.
«Ааламга аралашып
Агыңдан жарыл» деди.
«Акылың тунуп калган учурунда
Акыйкат кабыл» деди.

«Өмүрдүн азгырыктуу
Өңүнөн түңүл» деди.
«Өйдө бол, арамыңдан,
Өрүктөй күбүл» деди.

«Өзөгүң кайда калган?
Өзүңө үңүл» деди.

Жарыгым! Жалпы адамзат – жалаң гана
Жакынкы Чыгыш эмес.
Акыйкат - өзүң менен өзгөлөрдү
Так бөлүп туруш эмес,
Акыйкат – заңгыратып
Ак мечит, аппак чиркөө куруш эмес.
Акыйкат – «динге кир» деп
Айтылган сунуш эмес,
Акыйкат – моюндагы жоопкерчилик,
Ал тургай жоопкерчилик,
А бирок уруш эмес.

Билген бар, билбеген бар.
Бирөөнүн айткандарын
Бир-бирден иргеген бар.
Бирөөнүн айтканына кирип алып
Билинбей кирдеген бар.

Өмүр бар, өнөрүң бар.
Өнөрүң өргө чапса
Өтө көп көрөрүң бар.
Өзүңө үңүлгөндө
Өмүрдүн түбөлүктүү болоорунан түңүлгөндө
Өзгөгө берээриң бар.
Өзүңдө тунуп жаткан
Өзөккө келээриң бар.

Сокурлар жашап турган бир калаага
Соо киши пил жетелеп алып келсе
Аларың айтат имиш,
Тумшугун кармап көрүп «түтүк» дешип.
Кулагын «килем экен түзүк» дешип.
Куйругун «аркан» дешип,
Буттарын «мамы» дешип,
Тулкусун чапкылашып,
«Күмбөздүн тамы» дешип.

Ошонун сыңарындай
Ар кимди «пирим» дейсиң,
«Асмандан китеп түшкөн
Акыркы билим» дейсиң.
«Адамзат акыры өтөт,
Акыйкат диним» дейсиң.
Адамзат, айтчы деги,
Качан сен пилди көрүп
Жөн гана «пилим» дейсиң?

Сен өзүң Будда экениң эстегенде,
Чындыкты Лао Цзыдай беттегенде,
Актыкка Иса болуп чөмүлгөндө
Кагазга Хаям болуп төгүлгөндө
Баланын дили болуп
Агыңдан жарылганда,
Артыкбаш арамыңдан арылганда
Өзүңдө уктап жаткан
Өзөгүң табылганда
Ай-аалам сен аркылуу ырын айтаар,

Аялуу сырын айтаар.

Акыйкат кайда деги?
Абалкы акын салган чыйыр менен
Айланган дербиштердин изиндеби?
Салт үчүн жанын кыйган
Самурай кылычтардын мизиндеби?
А балким карап көрчү,
Акыйкат ичиндеби?

Акыйкат, Теңир жолу
Ааламга чеги батпас деңиз беле?.
Ар дайым телегейи тегиз беле?.
Айрылбас ак-карасы эгиз беле?
Адамдар үстүндөгү толкун беле?
Ар бири өткөн өмүр
Акыркы жортуул беле?

Көп толкун жээкке жетип, жээкте калат,
Көк деңиз мурдагыдай көктү карап,
Ак толкундар
Агымга кабылганда
Агынан жарылганда
Ааламдын кереметтүү ырлары агат.
Сагынтып артта калган адамдарды
Сан кылым өткөндөрдүн шаары калат
Сайраган Өтө калат.
Саякбай жете барат,
Сап тизген Басе калат.
Сан жеткис асылдардын баары калат.

Акыйкат өйдө чыкпас,
Адамдын түпкүрүнөн кайнамайын,
Ааламдын жан-дүйнөсү
Адамдын тили менен сайрамайын.
Мен дагы түшүп алып өз Жолума,
Сүкүттүн түбүндөгү
Сүйүүгө байыр алайын.
Анткени билесиңби?
Мен сени жакшы көрөм, Жарыкчылык!
Атыңдан айланайын,
Затыңдан айланайын,
Айланайын...

ТЕҢИРГЕ

Оо, Теңирим, Көк Теңирим!
Ой-максаты көп Теңирим.
Ай-ааламды сүйүп турган
Айланайын ак көңүлүм!
Таткым келет мүрөгүңдү,
Тапчы менин түнөгүмдү,
Ар кайсылар басып кетти,
Аччы менин жүрөгүмдү.

Күнгө жайып кулачымды
Күттүң бекен сурашымды?
Кайрылбастан сага кетем,
Калтырган соң мурасымды.
Канатымды жаңы кердим,

Каалабассың кулашымды.
Ак жолума жарык берип
Арбыта көр кубатымды.

Маани берчи көңүлүмө,
Максат берчи өмүрүмө.
Жарык берчи жан-дилиме,
Жардам берчи төгүлүүгө.
Таштап кеткен үрөнүңдү
Таппай деле жүрөмүнбү?
Ачып салчы туманыңды,
Алып салчы күмөнүмдү!
Айланайын Аккан Дүйнө,
Айкын кылчы сапарымды,
Аччы менин жүрөгүмдү!
Аччы менин жүрөгүмдү...

ЭНЕ ТУУРАЛУУ ЭСКЕРҮҮ

ЭСИМДЕ

Күн чыккан таңды кара,
Күн баткан кечти кара,
Айтпагын өткөндөрдү,
Ал жагым - эски жара.

Бапестеп алаканы,
Балалык күнүн көргөм,
Мамалак болуп ээрчип,
«Мама» деп тилим көнгөн.

Койнуна катып койсо
Кол-буту үшүбөгөн,
Көп сырын жашыра албас
Көкүрөк күчүгү элем.

Эс тартып калганымда
Энелик мээри менен,
Аялуу сырым тартып
Адамдык дээри менен,

Акырын жөлөп турчу,
Аркамдан баркыт болуп,
Атамды жоктотпостон,
Атамдан артык болуп.

Сыртымдан абай салып,
Сырдашып кайткан кезде
Сергиткен көчөлөрдө
Сейилдеп баскан кезде,

«Чоң киши болосуң» деп
Чоң үмүт артып жүрүп
Көпкөлөң курагымда
Көп санаа тартып жүрүп,

Өткөнүн эстегенде,
Өкүнүп, ыйлап, күлүп,
Өзүнө калтырбастан
Өзгөнү сыйлап жүрүп,

Бир тыйын тапканын да
Биз үчүн жыйнап жүрүп,
Бир күнү сууруп кетти,
Бир оору кыйнап жүрүп.

... Өткөндү сагындырып,
Өзгөрдү пейил кенен.
Өзгөрдү ал көчөлөр
Экөөбүз сейилдеген.

Жайдактап адамдардын,
Жакшысын, жамандыгын,
Өзгөрдү мезгил бүтүн,
Өзгөрдү заман бүгүн.

Ордунда бүт баарысы,
Ордубуз, жайыбыз да.
Бир гана өзү жалгыз
Биздин жок жаныбызда.

Түшүмдө кээ күндөрү
Тирилип келген болот.
Ал жакта көргөндөрүн
Айтып да берген болот.

Тирүүдөй элесине
Тигилип, жыргап калам,
Ойгонуп түшүнгөндө
Орду жок... сыздап жарам,

Сагыныч колдон жулуп,
Сактаган белектерим,
Ыйманым ыза болуп,
Ыйлагым келет менин.

Сезилет кайрылчудай.
Себебин айтыш кыйын.
Алданып жаткандырмын,
Ал жактан кайтыш кыйын.

Күн чыккан таңды кара,
Күн баткан кечти кара,
Айтпай тур, азырынча,
Айыксын эски жара.

ӨКСҮК

Кыйрады кылым жаткан асыл калааң,
Кыйланы тамшандырган кезегинде,
Арабөк 58 жашың гана
Адашат ай-жылдардын эсебинде.

Мунараң кулап түштү муңга батып,
Муз тоңду быркыранган тамдарына,
Чындыгың урап түштү чымга батып,
Чыдабай бул турмуштун зардабына.

Алыстап арман толгон кыйырыңдан,
Ай-жылдар аксай басып тегеренет.

Эх чиркин, эрме чөлдүн чыйырында
Эл сынат, сен сынбашың керек эле.

Асманы Ай тутулуп карайганда
Азаптуу бул жазмыштын элегинен
Билинбей кетти жылып далай жандар,
Бирок да сен кетпешиң керек эле.

Бүттү эми, жайлуу болсун жатканыңа
Бүгүн жок, эртең сени табаар кылым.
Бата бер бакыт каалап арттагыңа,
Балдардын тилей жаткын амандыгын.

Жол тартып жообун таппас жер түбүндө,
Жок болдуң жомок дүйнө жарыгы үчүн,
Көп күтүп, көрккө толгон мезгилинде
Көл жээги айтып тураар сагынычын,
Көл жээги сайрап тураар сагынычын.

ТААРЫНДЫМ ТАБИЙГАТТЫН ӨКТӨМҮНӨ

Жаныңды жашоо сүйгөн кыркып атып,
Жалбарган балдарыңды чыркыратып,
Кылмышың бардан бетер акмак өлүм,
Кыйла саат кыйнап жатты кыркыратып.

Үмүттүн багын таштап соолубаган,
Үзүлдүң таңга жетпей жоодураган.
Калды эми кайран денең бир заматта
Капкалуу шаар өңдөнүп тоо кулаган.

Өмүрдүн бир жете албай көктөмүнө,
Өксүдүк кыйноо тартып өткөнүңө.
Таянган тирөөчүмдү тартып кеткен,
Таарындым табийгаттын өктөмүнө.

Жаш кургап, жетим көздөр кайгыланып,
Жашоо зор! Жылат күндөр айга уланып.
Бийиктен бир жылдыздын жарыгы өчсө,
Билинбей кетет жазмыш кайра уланып.

Шам элең жалгыз, түндө күйүп турган,
Шаар элең жандын баарын сүйүп турган.
Тирелген байлык эмес, бир аз гана
Тирүүлүк бактың болчу үмүт кылган.

Аны да алды сенден аяп тагдыр,
Арамза ажал басты каяктандыр,
Куралган жомогундан өзүңдү издеп,
Кулачын Ала-Арчага жаят жамгыр.

Таң нурун тирүүлүктүн көрбөй кенен,
Тагдырың дайрасы жок көлдөй белем.
Мээримин сагынганда, медеп таппай,
Мен дале чоң турмушка көнбөй келем.

Жүрөктүн айтып бүткүс казалында,
Жүрөрсүң кыя албастан катарымда.
Азыр мен алыс жолду беттеп барам,
Ааламдын сен жетпеген сапарында.

САГЫНЧЫҢ УЧАТ САБАЛАП КӨКТӨН КАНАТЫН

Мээримдүү жүзүң жашырып кеткен эртелеп,
Мезгилдин көзү мелтиреп турду металлдай.
Кыялга баттык, «тирилип кайра келсе» деп,
Кыялбай жаттык, жайыңдан алыс кеталбай.

Күн болчу пириң, көктөм жаз эле сүйгөнүң.
Гүл койдук бүгүн томпойгон турпак четине.
Түшүнбөй турдум калыстык качкан дүйнөнү.
Түкүргүм келди жазмыштын арсыз бетине.

Жан элең шамдай, бийиктен күйгөн алыскы.
Жатасың жалгыз ааламдын аяз түнүндө.
Үмүтүң үзбөй издедиң бекен жарыкты?
Үшүдүң бекен муздаган жердин түбүндө?

Боз торгой болуп, тирүүлүк доошун сагынып,
Болмушун сүйгөн угулат жандын арманы.
Түгөнбөйт мезгил, мыйзамы кайра жаңырып,
Түгөнбөйт Жарык, агарып аткан таңдагы.

Жер кезип кайтам, сапарга чыгып баш оогон,
Жетимдей бөлмөң, көңүлдүн тырмайт жаратын.
Санаасы тынбай, балдарың жүргөн жашоодон,
Сагынчың учат, сабалап көктөн канатын,
Сагынчың учат, сабалап көктөн канатын.

МАМАМДЫН АРБАГЫНА

(Көптөгөн замандаштарым сыяктуу эле, бала кезден “мама” деп тилим көнүп калган. Ушинтип айтсам жаныма жакын сезилет. Кийин деле башкача айта албай койдум).

Түндө, мама, түшүмө сен кирипсиң.
Түйшүгү жок күлүп-жайнап жүрүпсүң.
Түркүн ойду кобурашып бир бастык.
Түш экенин мен каяктан билипмин?

Мен өзүңө жакын басып ыктадым,
Мээримди көп тааныш жытың жыттадым.
Кобурашып көп сөздөрдү сүйлөшүп,
Колуңдан өөп, колтугуңдан чыкпадым.

... Ойгонгон соң кайра сага созулдум,
Оо, кыйлада бул дүйнөгө кошулдум.
Көргөн түштөн алыстагым келбестен
Көпкө чейин жетимсиреп отурдум.

Өтүнөөрүм – аз да болсо келип тур,
Өмүр бою бизден кабар билип тур.
Саякаттап чогуу жүргөн кездерди
Сагындырбай түштөрүмө кирип тур.

Кучактап кой, бала кезди күсөтпөй.
Кубаттап кой, кусалыгым күчөтпөй.
Кайрылып тур, кабарыңды билгизип,
Кайра-кайра каңырыгым түтөтпөй.

Узак сөздү бүтпөй калган экенбиз...
Учур жетсе бул дүйнөдөн кетээрбиз.
Алыс жолдо сен экөөбүз бир басып
Ал сөздөрдүн маанисине жетээрбиз.

Артта калган кылымдардын сөз башы,
Азыркынын сагынычтуу көз жашы,
Карааныңдан кагылайын Арбактар! -
Кайрылбаган Улуу Жолдун көч башы...

Түбүн издеп, түндө көргөн түшүмдүн
Түркүн ойдо куран окуп бүтүрдүм.
Эзелкиси эмдигисин коштогон
Эки дүйнөң бир эле экен. Түшүндүм.

Айткым келбей арман сөзүн жетимдин
Арбагыңды караан тутуп жетилдим.
Буулуп жүргөн бугум чыкса көзүмдөн
Бу да болсо пенделигим. Кечиргин!